

Mass-media in lupta impotriva coruptiei

Agenda publica la inceputul anului 2006

Scandalurile de corupție de la începutul acestui an au afectat profund echilibrul politic din România. Au fost implicate personaje cunoscute, lideri importanți, partide majore. Scandalurile au avut o puternică componentă mediatică, comentată și interpretată în diverse moduri. S-a spus că mediatizarea a influențat activitatea instituțiilor statului (în special, în ce privește activitatea justiției), dar și invers că, în urma creșterii ritmului de activitate din justiție, s-au produs evenimente cu o mare vizibilitate publică. Nu încercăm să aflăm care este relația de cauzalitate în acest caz, după cum nu vrem să facem nicio judecată de valoare cu privire la conținutul cauzelor. Singurul nostru obiectiv este acela de a descoperi detaliile mediatizării acestor scandaluri.

Ne interesează modul în care s-au manifestat principalele mijloace de informare în masă în această perioadă și față de aceste subiecte. Am ales să evaluăm o perioadă limitată, de la începutul anului (respectiv, primele șase săptămâni, între 1 ianuarie și 15 februarie), care cuprinde momentul de maximă vizibilitate publică a ceea ce s-a numit în multe rânduri “relansarea luptei împotriva corupției”.

Această perioadă a condus la foarte multe complicații politice, dar și la o creștere a vizibilității justiției române în exterior, fapt care a generat o îmbunătățire a atitudinii oficialilor europeni față de România.

Analiza este realizată pe baza unor rapoarte de monitorizare realizate de agenția Monitoring Media, căreia îi mulțumim pe această cale. Datele cuprind articolele apărute în presa scrisă și audio-vizuală în intervalul de timp vizat și au fost introduse într-o bază de date care a stat la baza concluziilor prezentate mai jos. Ne-am concentrat mai puțin pe numărarea propriu-zisă a tuturor aparițiilor în presă (și am încercat să înregistrăm numărul de abordări diferite apărute pe diverse canale mediatice, în legătură cu subiectele evaluate) și din acest motiv, măsurătoarea noastră este mai relevantă în ceea ce privește politica editorială a canalelor mediatice analizate. Raportul de cercetare, din care fac parte concluziile prezentate aici, va sta la baza unui proiect de cercetare mai larg, referitor la modul în care se distribuie, pe diverse canale mediatice, temele principale de pe agenda publică.

Agenda publica la
inceputul anului 2006

MASS-MEDIA IN LUPTA IMPOTRIVA CORUPTIEI

Martie 2006

Raport de analiza si monitorizare realizat de
Departamentul de Analize si Politici al
Institutului PRO

© 2006 Institutul PRO

Raportul poate fi consultat gratuit pe site-ul
www.infopolitic.ro

Analizele Institutului PRO sunt rezultatul unor
procese de cercetare. Obiectivul nostru asumat
este de a identifica, pe baza informațiilor
publice, abordări noi, ipoteze neverificate până
acum, direcții noi de cercetare, plasate într-o
imagine mai amplă asupra societății.

Mediatizarea principalelor scandaluri din justiție

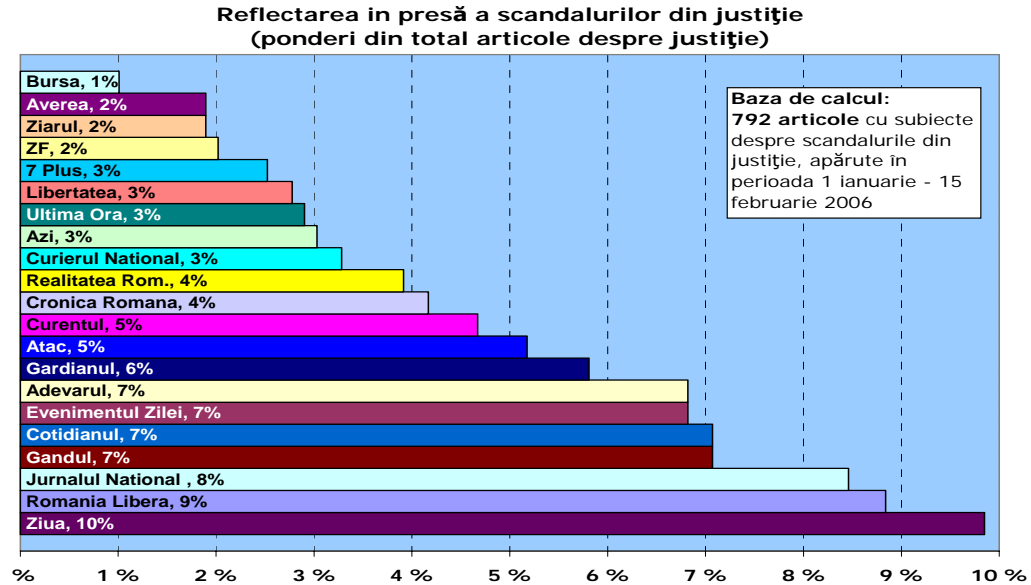
PRESA SCRISĂ

În perioada 1 ianuarie – 15 februarie 2006 am constatat o revenire în prim-planul scenei publice a scandalurilor de corupție sau, mai larg, de natură juridică în care au fost implicați mai mulți politicieni din România.

În cadrul analizei de față am plecat de la o monitorizare media în care am urmărit numărul de apariții în ziare, în fiecare zi și în mai multe *cotidiane* a scandalurilor care au avut ca personaj central mai multe persoane publice. Pe parcursul acestui articol vom folosi mai multe modalități de referire la aceste subiecte de presă, cele mai frecvente fiind „*scandaluri politico-juridice*”, „*scandaluri de corupție*”, „*scandaluri juridice*” sau, simplu, „*scandaluri*” sau „*subiecte*”.

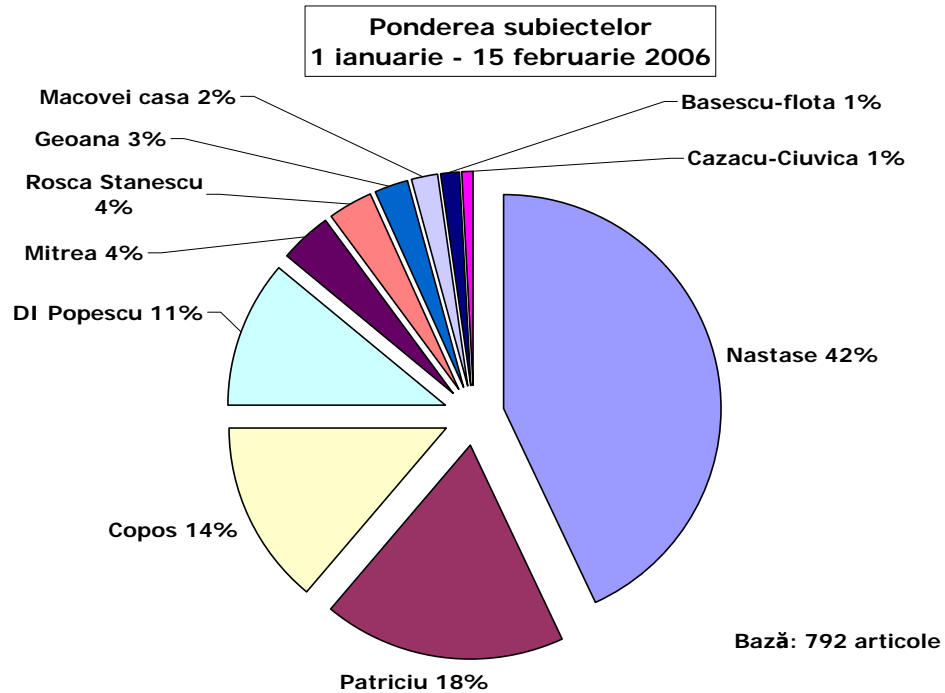
Am urmărit scandalurile în care au fost implicate 10 personalități: Adrian Năstase (Mătușa Tamara și termopanele din Zambaccian), Miron Mitrea (anchetat de DNA), Dan Ioan Popescu (cercetarea averii sale de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție), George Copos (scandalul Loteria Națională), Dinu Patriciu (dosarul Rompetrol și problemele cu cotea acțiunilor acestei companii la Bursă), Monica Macovei (casa părinților), scandalul Cazacu – Ciuvică (contractele avantajoase primite de la Primăria Capitalei, dezvăluite de către Mugur Ciuvică), Traian Băsescu (scandalul Flota), Mircea Geoană („soacra” și „vărul”), Sorin Roșca Stănescu (Rompetro).

Au fost monitorizate 21 de ziare: 7 Plus, Adevărul, Atac, Avere, Azi, Bursa, Cotidianul, Cronica Română, Curentul, Curierul Național, Evenimentul Zilei, Gândul, Gardianul, Jurnalul Național, Libertatea, Realitatea Românească, România Liberă, Ultima Oră, Ziarul, Ziarul Financiar, Ziua.

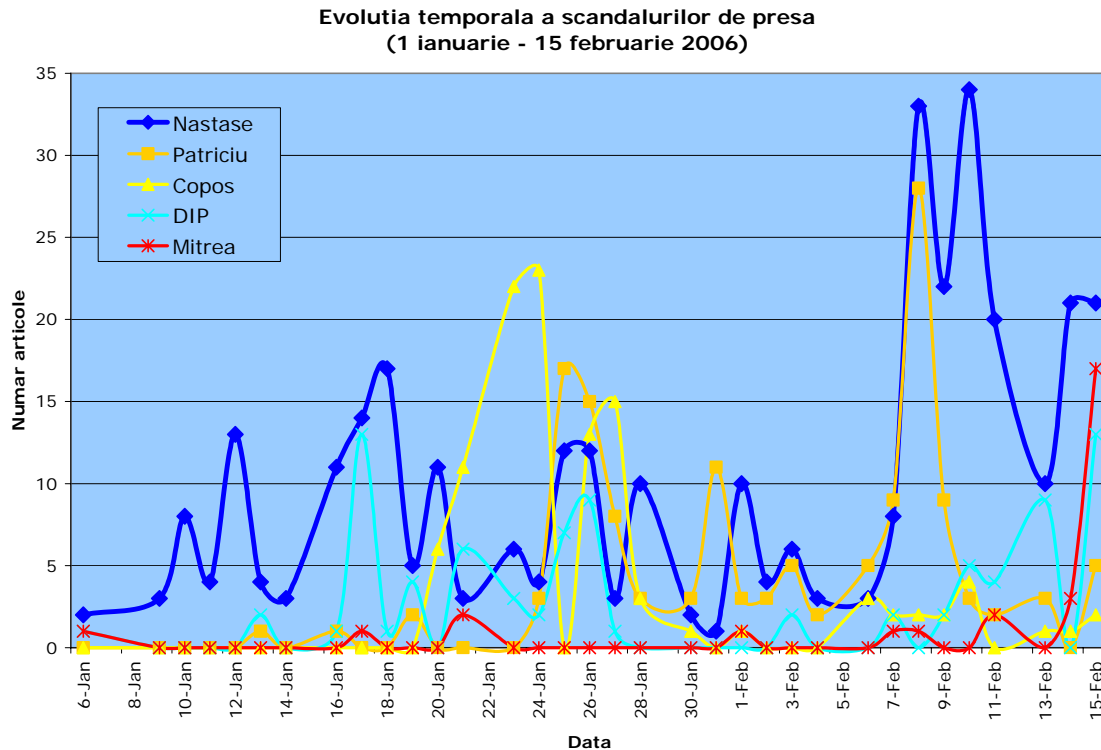

În perioada 1 ianuarie – 15 februarie 2006 au apărut 792 de articole cu teme diferite¹ referitoare la scandaluri de corupție în care au fost implicați politicieni. După cum se poate descifra din graficul de mai sus, principalele ziare care au acoperit acest tip de subiecte sunt: Ziua, România Liberă, Jurnalul Național, Gândul, Cotidianul, Evenimentul Zilei, Adevărul și Gardianul. Ele au acoperit împreună peste 60% din articolele scrise pe acest subiect.

¹ Au fost consemnate ca articole inclusiv grupajele de știri, în cadrul cărora au existat mai multe referiri distincte la același subiect. O numărătoare axată strict pe diferențieri formale ar fi evidențiat un număr de articole de circa trei ori mai mare. Am preferat, ca rigoare metodologică, gruparea articolelor mai mici cu aceeași temă în cadrul titlurilor mai mari. De aceea, ziare precum Evenimentul Zilei, care au publicat anchete extinse pe același subiect, au fost înregistrate cu mai puține articole decât alte ziare, care însă au prezentat abordări diferite. Practic, am pus accent mai degrabă pe variațiile de sens decât pe intensitatea cu care a fost tratat un subiect. De asemenea, nu am făcut o analiză legată de tendințiozitatea articolelor. Numărul de subiecte tratate de fiecare cotidian ne-a relevat o dimensiune distinctă a politicii editoriale a ziarului: importanța acordată subiectelor.

În graficul de mai sus, cazul care a atras cel mai mult atenția presei scrise a fost cel al lui Adrian Năstase. Astfel, din totalul articolelor referitoare la scandaluri în justiție, peste 40% au fost centrate pe “subiectul Năstase”. Altfel, liderii PSD (Năstase, Dan Ioan Popescu și Miron Mitrea, Geoană) au ocupat aproximativ 60% din atenția jurnaliștilor, în timp ce scandalul Rompetrol (Dinu Patriciu și Sorin Roșca Stănescu) a fost al doilea subiect interesant (22%), iar George Copos a ocupat poziția a treia a “podiumului”, fiind prezent în 14% din articolele referitoare la scandaluri.

Graficul de mai sus se apleacă asupra evoluției temporale a principalelor scandaluri de presă evidențiate anterior. Luând în considerare cantitatea de articole dedicate unui scandal în fiecare zi vom constata că Adrian Năstase a fost subiectul dominant al scandalurilor publice în special în două perioade distincte de timp. Astfel, între 6 și 20 ianuarie, cazul Năstase a ocupat aproape exclusiv scena scandalurilor, alăturându-i-se pentru scurt timp și Dan Ioan Popescu. După ce Năstase s-a autosuspendat din funcția de președinte executiv al PSD (19 ianuarie), presiunea asupra acestuia a scăzut treptat, chiar dacă s-a menținut permanent atenția publicului asupra subiectului (nu a existat, practic, nicio zi în care să nu se fi publicat vreun articol despre Năstase). Pe de o parte a izbucnit scandalul prin care Copos era acuzat de implicare în afaceri „murdare” cu Loteria Națională (cu un vârf pe 23-24 ianuarie), iar pe de altă parte, din 25 ianuarie a rezbucnit scandalul Rompetrol, care l-a avut în prim-plan pe Dinu Patriciu.

După cum se poate urmări în grafic, în a doua jumătate a intervalului analizat s-au distins în special articolele referitoare la Patriciu și la Năstase. Scandalurile au rezbucnit în forță spre sfârșitul perioadei, având însă evoluții diferite. Dacă în cazul lui Patriciu s-a înregistrat doar un vârf de atenție, Năstase a continuat să se mențină în atenția jurnaliștilor la cote foarte înalte pentru o perioadă mai lungă de timp.

O altă caracteristică a scandalurilor legate de Năstase este aceea că, în zilele de maxim impact (8-10 februarie) numărul articolelor referitoare la el a depășit numărul cotidianelor introduse în analiză. Această constatare indică faptul că „subiectul Năstase” a fost tratat în ziare în mai multe articole, cu subiecte cu implicații juridice diferite.

Este interesant de remarcat faptul că ambele vârfuli de mediatizare a scandalurilor privitoare la Adrian Năstase și Dan Ioan Popescu au avut atât cauze cât și consecințe în plan politico-juridic.

În ceea ce îl privește pe Adrian Năstase, cauzele celor două vârfuli de mediatizare sunt următoarele: primul moment de avalanșă informațională a fost cauzat de apariția declarației de avere a președintelui de atunci al Camerei Deputaților (așa-numitul scandal al mătușii Tamara). Cel de al doilea moment de maxim a avut o cauză diferită, de natură juridică, respectiv învinuirea lui Adrian Năstase în dosarul „Zambaccian”.

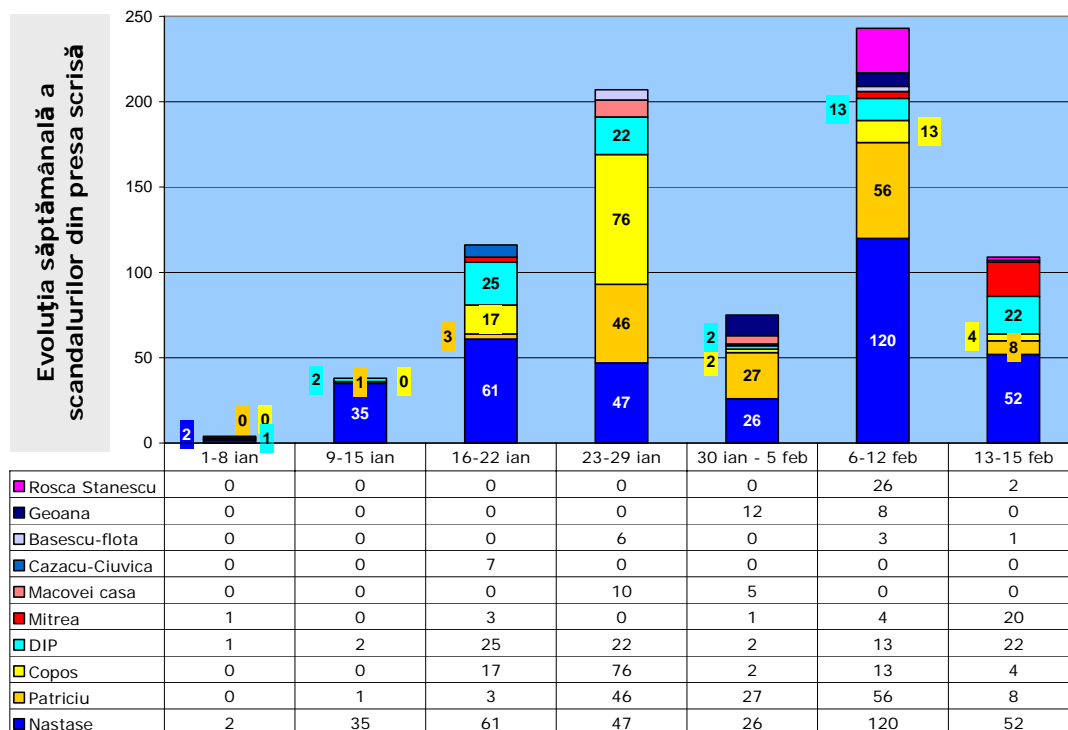
Efectele în plan politic au fost asemănătoare. După primul „val” de articole s-au putut consemna autosuspendările lui Năstase și Dan Ioan Popescu din funcțiile de conducere pe care le dețineau în cadrul PSD. După declanșarea celui de-al doilea val s-au creat premisele (prin presiunile mediatice puternice) declanșării celui de-al doilea moment politic important, demisia lui Năstase din funcțiile de conducere din partid și din funcția de președinte al Camerei Deputaților.

Plecând de la constatarea de mai sus, principala concluzie care poate fi trasă este aceea că presa și-a reconfirmat rolul de „*a patra putere în stat*”, reușind să influențeze din nou evoluțiile de pe scena politică. Privind din altă perspectivă, putem constata că evoluțiile din cele două planuri (politic și juridic) se potențează și se condiționează reciproc tocmai prin mijlocirea mediului informațional. Pe de o parte, se pot genera scandaluri juridice datorate unor evoluții pe scena politică. Pe de altă parte, informațiile generate de mediul juridic pot avea efecte spectaculoase în plan politic. Este greu de stabilit care sunt cauzalitățile politico-juridice în cazul majorității scandalurilor incluse în analiză, dar, se poate totuși afirma că acestea se potențează și se condiționează reciproc. Astfel, cele două medii se dovedesc a fi puternic interdependente, generând impresia că dezideratul constituțional al „separării puterilor în stat” este încă departe de a fi atins, cel puțin în acest moment al evoluției statului democratic român. Funcționarea instituțiilor juridice influențează jocul politic, încă dinaintea emiterii unor verdictes juridice în cazul mai multor politicieni. Activitatea instituțiilor juridice este potențată de scandalurile mediatice care îi privesc pe politicieni (fapt relativ firesc într-o democrație cu presă liberă), dar, în același timp, justiția determină transformări ale scenei politice prin folosirea instrumentelor informaționale. Mai mult, tratarea diferită a

implicațiilor juridice ale scandalurilor politice poate genera un nou dezechilibru la nivel de imagine: folosirea mijloacelor instituționale juridice în bătălia politică. Chiar dacă, la nivel de imagine, existența dezechilibrelor dintre puterile statului a fost permanent prezentă în istoria post-decembristă², perpetuarea acestor practici va genera o adâncire a crizei instituționale în care se află România. Ne referim, în cazul de față, la preluarea preferențială de către justiție a cazurilor de corupție, contribuind astfel (în plan mediatic) la potențarea continuării scandalurilor în care sunt implicați unii politicieni, în timp ce alții sunt tratați cu mai multă indulgență, protejându-li-se astfel imaginea publică.

***

O altă caracteristică a perioadei analizate este aceea că din cele 46 de zile calendaristice avute în vedere la realizarea studiului, în 11 zile nu au apărut subiecte legate de corupție. Acest fenomen se datorează pe de o parte faptului că duminica, cu puține excepții, nu apar ziare, iar cele care apar au un conținut de divertisment în special, iar, pe de altă parte, în primele zile ale anului presa s-a concentrat pe subiecte lejere. Astfel, numărul efectiv de zile în care au apărut subiecte legate de justiție a fost de 35.

² A se vedea de exemplu subminarea puterii legislative de către cea executivă prin promovarea practicii ordonanțelor de urgență, dar și subordonarea justiției față de celelalte două puteri.

Graficul de mai sus surprinde evoluția săptămânală a scandalurilor de presă. După cum se poate observa, numărul articolelor a crescut constant în primele patru săptămâni ale anului, s-a înregistrat o săptămână de relaxare a subiectelor și apoi s-a revenit în forță. Cifrele referitoare la ultima săptămână se referă de fapt la doar 3 zile calendaristice. Tendința de creștere există însă, fiind confirmată de media zilnică (36,3 de articole pe zi în ultima săptămână, față de 34,7 articole/zi în săptămâna 6-12 februarie). De altfel, și săptămânile care au urmat perioadei monitorizate au cunoscut mediatizări importante, pe măsură ce apăreau noi implicații politice în legătură cu personajele acuzate.

***

După cum s-a observat în graficele anterioare, primele trei personalități vizate de scandalurile de corupție au fost Adrian Năstase, Dinu Patriciu și George Copos. Vom trece rapid în revistă, în cele ce urmează, pe de o parte care au fost ziarele care au contestat cel mai mult pe cei doi, iar pe de altă parte, care a fost topul primelor trei subiecte (ca pondere în numărul total de articole) pentru ziarele care au publicat cele mai multe articole pe această temă.

***

Din cele 343 de articole în care au fost tratate scandaluri în care este implicat Adrian Năstase 40 de articole au fost publicate în Ziua, 38 în România Liberă, 32 în Cotidianul, 30 în Adevărul, 29 în Evenimentul Zilei, 22 în Gândul, 20 în Jurnalul Național.

***Notă:** am amintit mai sus că perioada analizată cuprinde 35 de zile efective incluse în analiză. Se poate constata că unele ziare au publicat, în medie, un articol pe zi referitor la Adrian Năstase.*

„Subiectul” Dinu Patriciu a fost acoperit în 141 de articole, cele mai frecvente apariții înregistrându-se în Jurnalul Național (18), Gândul (14), Gardianul (13), Atac și Ziua (câte 11) și Curentul (10 articole).

Scandalul „Geoge Copos” a fost reflectat în 112 articole, repartizate mult mai uniform. Astfel, după Ziua (11 articole) și Gândul (10), urmează un grup compact de ziare care au publicat câte 8 articole (Gardianul, Evenimentul zilei, Jurnalul Național, Romania Liberă).

***

Cum au reflectat cele mai active ziare (din punct de vedere al numărului de articole dedicate corupției) principalele scandaluri? Vom analiza primele șapte ziare ca pondere de articole. Precizăm că suma articolelor publicate în cele șapte ziare reprezintă aproximativ 55% din totalul articolelor (792) apărute în cotidienele introduse în analiză.

Ziua: din totalul de 78 de articole, 40 îi sunt dedicate lui Adrian Năstase, 11 lui Dinu Patriciu și 11 lui George Copos.

România Liberă: dintr-un total de 70 de articole, 38 îl au ca subiect pe Adrian Năstase, 10 pe Dan Ioan Popescu, 8 pe George Copos, iar 6 pe Dinu Patriciu.

Jurnalul Național pare a fi ceva mai echilibrat: 20 articole despre Năstase, 18 despre Dinu Patriciu, 9 despre Dan Ioan Popescu și 8 despre George Copos, dintr-un total de 67 de articole.

Cotidianul: din 56 de articole, 32 îi sunt dedicate lui Adrian Năstase, 7 lui Patriciu și câte 6 lui Dan Ioan Popescu și George Copos.

Gândul: 56 de articole în total, 22 despre Năstase, 14 despre Patriciu, 9 despre Copos.

Adevărul: 54 de articole dintre care: 30 despre Adrian Năstase, 7 despre Copos, 7 despre Patriciu.

Evenimentul Zilei: 29 de articole despre Năstase, 8 despre cazul Copos, 7 despre Patriciu, dintr-un total de 54 de articole.

RADIO

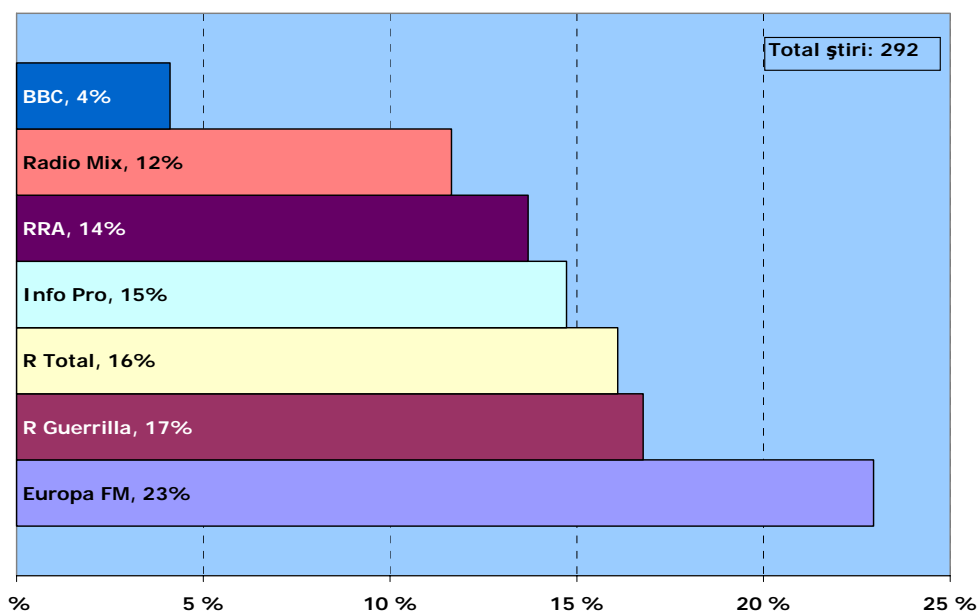
Monitorizarea posturilor radio s-a realizat luând în considerare 7 stații: Europa FM, Radio Guerrilla, Info Pro, Radio Total, Radio România Actualități, BBC, Radio Mix.

Unitățile de analiză sunt aici știrile prezentate cel puțin o dată pe parcursul unei zile în jurnalele radio. Trebuie precizat însă că aceeași știre a fost „numărată” o singură dată, chiar dacă aceasta a apărut în cadrul mai multor jurnale pe parcursul aceleiași zile.

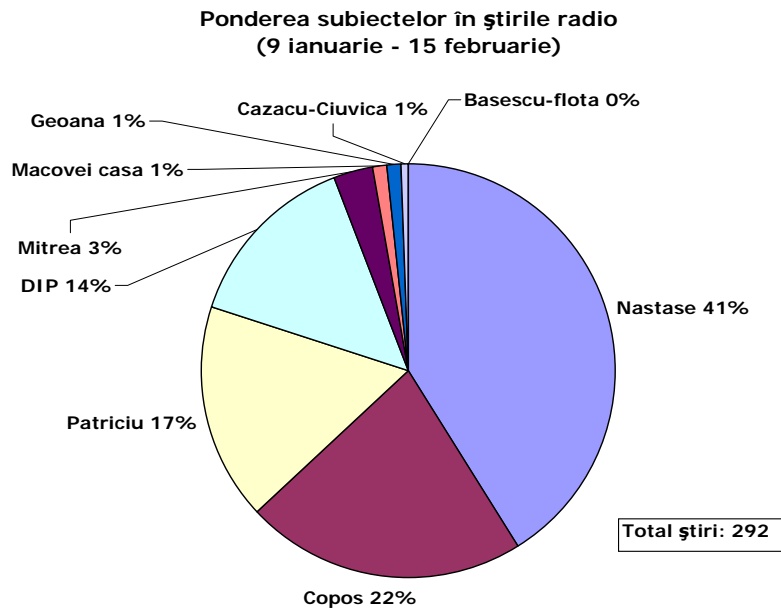
Din subiectele abordate în secțiunea anterioară a fost exclus scandalul în care a fost implicat Sorin Roșca Stănescu, rămânând astfel 9 categorii: Năstase, Mitrea, Dan Ioan Popescu, Geoană, Patriciu, Copos, Macovei, Băsescu, Cazacu.

De asemenea, perioada de analiză s-a scurtat cu o săptămână, având în vedere faptul că în primele șapte zile ale anului nu au existat multe știri referitoare la aceste subiecte.

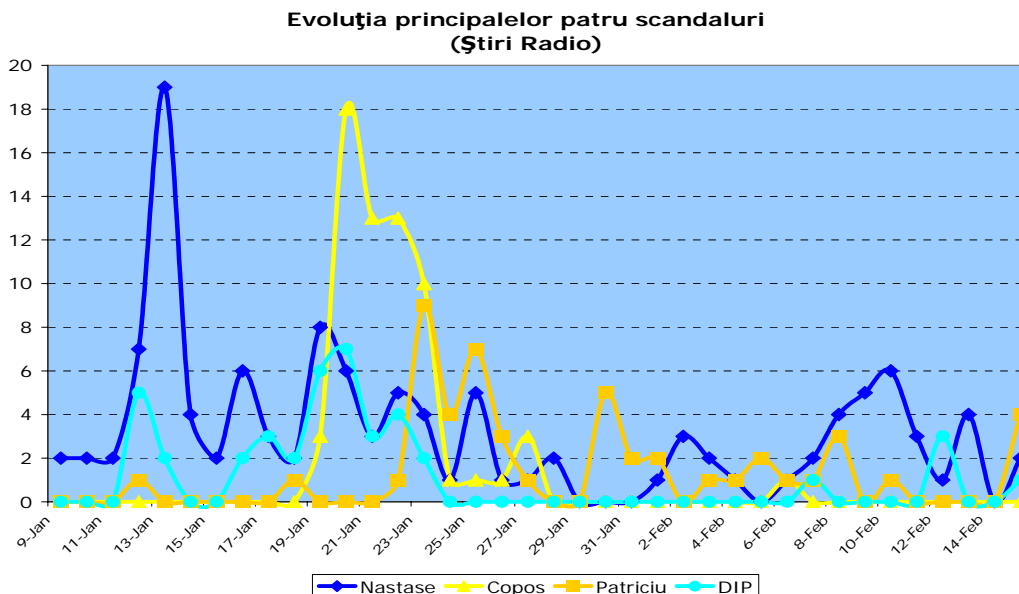
Pondere știri, în funcție de postul radio

În cazul posturilor de radio se poate observa că acestea au tratat mult mai echilibrat subiectele referitoare la cazurile de corupție. Astfel, deși Radio Europa FM a acoperit în cea mai mare măsură știrile referitoare la scandaluri din justiție (aproape un sfert dintre știrile cu acest subiect au fost prezentate de Europa FM), urmează un grup compact de stații radio care au oferit cantități sensibil egale de astfel de informație. BBC România se diferențiază de celelalte posturi de radio prin faptul că a tratat mult mai puțin extensiv scandalurile amintite (probabil și datorită unei politici editoriale diferite).

În cazul subiectelor tratate, se poate constata că Adrian Năstase este din nou “campionul” știrilor referitoare la scandaluri de corupție. Ierarhia se schimbă însă când privim spre următoarele subiecte “în top”. Astfel, George Copos îl devansează pe Dinu Patriciu, chiar dacă ponderea știrilor referitoare la cel din urmă a rămas aproape neschimbată. În concluzie, cazul Copos a fost tratat mult mai pe larg în emisiunile de știri de la radio decât în presa scrisă. Știrile referitoare la politicieni din PSD ocupă din nou cea mai importantă pondere (aproape 60%). Cele mai importante trei personalități, ca pondere a știrilor referitoare la ei, ocupă 80% din totalul știrilor.

În cazul știrilor radio, se poate observa faptul că evoluția numărului de știri referitoare la Năstase este diferită comparativ cu presa scrisă. Și aici sunt prezente două vârfuri în ceea ce privește numărul de știri referitoare la Năstase (15 ianuarie, 10 februarie), dar cel de-al doilea “punct de maxim” este mai puțin accentuat comparativ cu primul (spre deosebire de presa scrisă unde scandalurile au evoluat ascendent). Trebuie precizat însă că în cadrul monitorizării radio nu s-au luat în considerare “edițiile speciale” dedicate subiectelor fierbinți.

“Cazul” Copos a cunoscut un maxim de acoperire între 20 și 23 ianuarie, suprapunându-se peste scandalul din presa scrisă. În schimb, Dinu Patriciu a fost mai prezent în știrile radio în perioada 23-25 ianuarie, în timp ce în presa scrisă a existat un al doilea vârf mai important pe 8 februarie.

***

Subiectul “Adrian Năstase” a fost cuprins în 120 de știri (din totalul de 292 cuprinse în analiză). Cele mai frecvente apariții au fost la Europa FM (28), Radio Guerrilla (25), Info Pro (21). Urmează plutonul format din Radio Total (15), Radio Mix (14) și Radio România Actualități (14).

“Cazul” Copos a fost tratat în 64 de știri. Cel mai frecvent a fost prezentat la Radio Total (16), Europa FM (12) și Radio România Actualități (10). Urmează Radio Mix (9), Info Pro (8), BBC (5) și radio Guerrilla (4).

Dinu Patriciu a fost subiectul a 50 de știri radio. Posturile care au prezentat cel mai frecvent acest subiect sunt Guerrilla și Europa FM (câte 13 știri). Urmează, la distanță, RRA (8) și Radio Total (5 știri).

***

În ceea ce privește ierarhia subiectelor de știri la fiecare stație radio în parte, vom constata deasemenea o raportare diferită față de personaje.

Europa FM: din 67 de știri referitoare la scandaluri de corupție, 28 sunt despre Adrian Năstase, 13 despre Dinu Patriciu, 12 despre George Copos, 10 despre Dan Ioan Popescu.

Radio Guerrilla: Adrian Năstase (25 de știri) ocupă de departe prima poziție. Al doilea subiect ca pondere a fost Dinu Patriciu (13 știri). Restul subiectelor de scandal au fost acoperite în 11 știri.

Radio Total: subiectul privilegiat a fost George Copos (16 știri), urmat de Adrian Năstase (15 știri). Restul subiectelor sunt acoperite tot în 16 știri.

Info Pro a fost centrat deasemenea pe scandalurile în care este implicat Năstase (21 de referiri dintr-un total de 43 de subiecte). Acesta este urmat de George Copos (8 știri), Dinu Patriciu și Dan Ioan Popescu (câte șase știri).

Radio România Actualități a reflectat în cea mai mare măsură scandalurile Năstase (14) și Copos (10 cazuri). Aceștia sunt urmați de cazurile Patriciu (8) și Dan Ioan Popescu (7). Numărul total de știri referitoare la cazuri de corupție este de 40.

Radio Mix a prezentat 34 de știri referitoare la scandaluri în justiție. Dintre acestea, 14 l-au vizat pe Năstase, 9 pe Copos și 6 pe Dan Ioan Popescu.

BBC a prezentat în mod echilibrat cele mai importante trei scandaluri "penale": George Copos (5 știri), Adrian Năstase (3), Dinu Patriciu (3). A mai fost prezentat cu o singură ocazie și Dan Ioan Popescu.

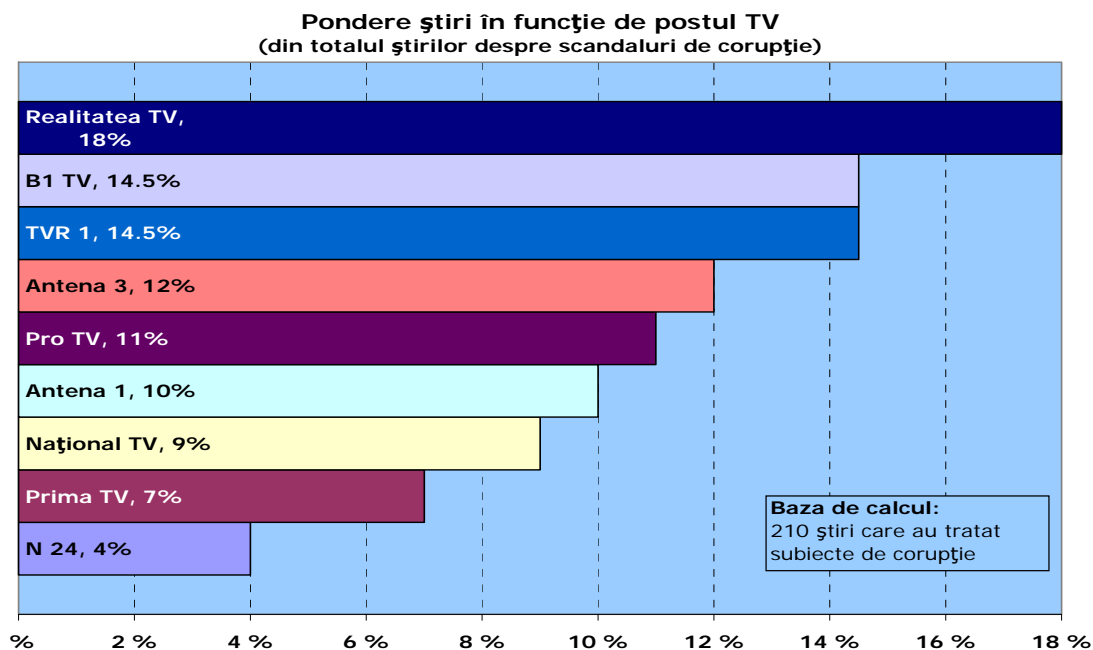
TELEVIZIUNE

În cazul monitorizării posturilor TV s-au urmărit principalele jurnale de știri ale zilei. Ca și în cazul știrilor radio au fost “contabilizate” doar o singură dată fiecare știre, chiar dacă aceasta a apărut de mai multe ori pe parcursul aceleiași zile, în jurnale diferite. Chiar dacă datele nu ne vor oferi o imagine exactă a timpului alocat fiecărui subiect, informația prelucrată este totuși relevantă asupra politicii editoriale a posturilor respective. De asemenea, nu au fost luate în considerare subiectele abordate în cadrul emisiunilor de tip *talk-show*.

Ca și în cazul monitorizării stațiilor radio, perioada de referință pentru analiză este 9 ianuarie – 15 februarie. După cum am subliniat și mai sus, în prima săptămână a acestui an subiectele principale de la știri nu au fost legate neapărat de scandaluri cu tentă juridică.

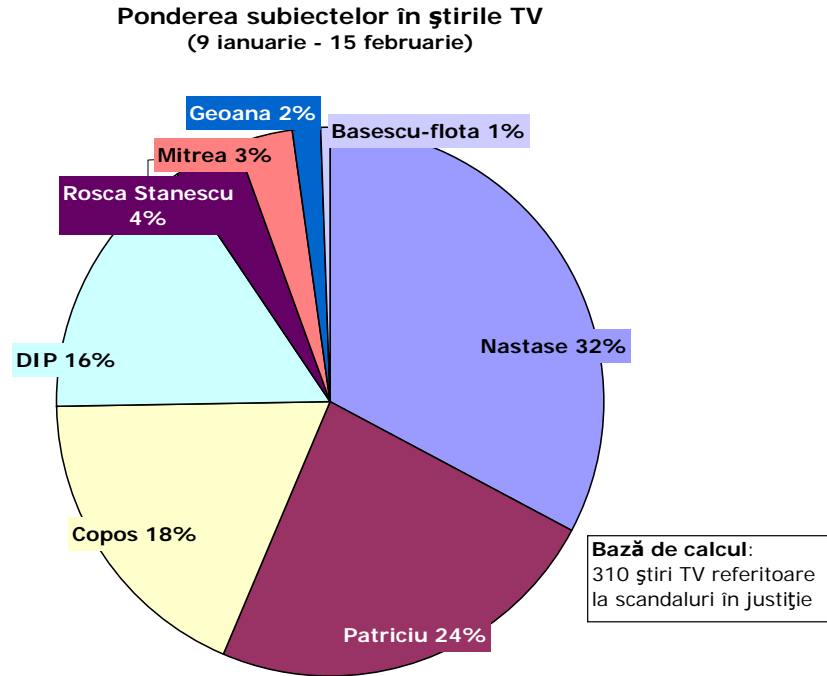
Din motive de disproporționalitate a prezentării de știri referitoare la diversii subiecți, în cazul televiziunilor am redus numărul de categorii introduse în analiză. Ne vom referi deci exclusiv la date referitoare la Adrian Năstase, Miron Mitrea, Dan Ioan Popescu, Mircea Geoană, George Copos, Dinu Patriciu, Traian Băsescu și Sorin Roșca Stănescu. Nu au mai fost introduse în analiză referirile la cazul Cazacu – Ciuvică și Monica Macovei.

Am avut în vedere principalele jurnale de știri de la nouă posturi de televiziune: Pro TV, TVR1, Antena 1, Realitatea TV, Prima TV, Antena 3, B1 TV, Național TV, N24.

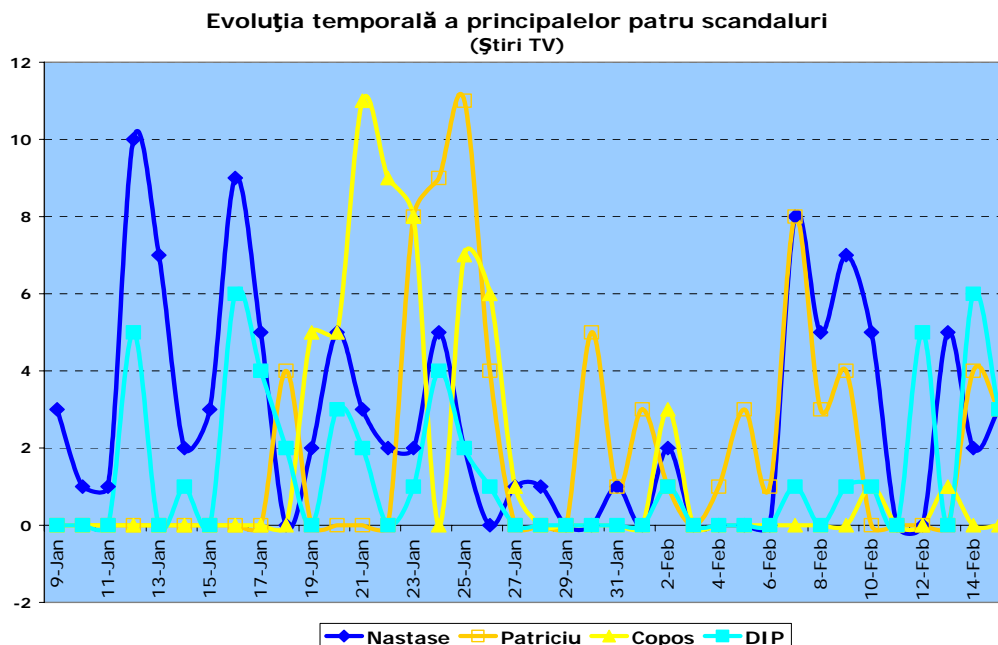
După cum se poate observa din graficul de mai sus, primele patru posturi de televiziune au reflectat peste jumătate din știrile referitoare la scandaluri de corupție. Astfel, producția editorială a posturilor

Realitatea TV, B1 Tv și TVR 1 a fost ceva mai bogată în subiecte de scandal politico-juridic.

Graficul anterior indică o distribuție ceva mai echilibrată în ceea ce privește principalele scandaluri de corupție în care au fost implicați politicieni. Astfel, ponderea știrilor referitoare la Adrian Năstase a scăzut la 32%, acesta fiind urmat de Dinu Patriciu (24% dintre știri), George Copos (18%), Dan Ioan Popescu (16%). Cvartetul de mai sus a reușit performanța de a ocupa 90% din producțiile editoriale ale posturilor de televiziune, care au avut o tentă juridico-politică.

Prin comparația celor trei tipuri de informație introduse în cadrul studiului (presă scrisă, radio, TV) rezultă că evoluția volumului de informații transmise în jurnalele TV se aseamănă în mai mare măsură cu informația oferită în presa scrisă.

În cazul lui Adrian Năstase există trei vârfuri de informație: 11 ianuarie, 16 ianuarie, 7-10 februarie. Astfel, s-a realizat o suprapunere aproape perfectă a informației care a venit din toate cele trei surse amintite³, fapt care a generat un impact destul de important asupra opiniei publice. Televiziunea a reprezentat prima sursă de informație în ceea ce îl privește, din punct de vedere temporal, producând emulație și în rândul posturilor de radio dar și în presa scrisă.

În ceea ce îl privește pe Dinu Patriciu, remarcăm două maximuri informaționale: 25 ianuarie și 7 februarie. Aceste maximuri se suprapun deasemenea peste cele din cazul radio și jurnalelor scrise. Ca și în cazul lui Năstase însă, ultimul val informațional a fost mult mai mare în cazul presei scrise comparativ cu primul moment de vârf, spre deosebire de știrile TV și radio.

Pentru George Copos, a existat tot două momente în care situația a fost mai critică (21 și 25 ianuarie), însă acestea au fost mult mai apropiate temporal. În realitate, cele două momente se suprapun și compun un

³ Vom prezenta la finalul acestei analize un studiu de caz referitor la modul în care cele trei surse de informare în masă au prezentat cazul cel mai important din punct de vedere al cantității de știri (Adrian Năstase).

singur moment mai larg în cadrul căruia informația a fost prezentă din abundență.

Cea mai surprinzătoare informație oferită de graficul de mai sus este aceea că preioadele de maxim și de minim în ceea ce privește scandalurile în care a fost implicat Dan Ioan Popescu corelează aproape perfect cu preioadele similare din cazul lui Năstase.

O altă observație interesantă este aceea a **sucesiunii scandalurilor** care au ținut prim-planul scenei publice. Astfel, am identificat o succesiune foarte rapidă : Năstase (+DIP) – Năstase (+DIP) – Patriciu – Copos (+Năstase+DIP) – Patriciu+Copos (Năstase+DIP) – Patriciu – Patriciu+Năstase – Năstase (+Patriciu) – DIP – Năstase – DIP. După cum se poate observa, chiar și în momentele în care Patriciu sau Copos au ținut topul scandalurilor, subiectele Adrian Năstase și Dan Ioan Popescu au fost reactivate.

***

Din 310 subiecte de știri, 102 l-au privit direct pe Adrian Năstase. Realitatea TV a abordat subiecte legate de fostul președinte al Camerei Deputaților în 19 știri. Urmează B1 TV (16 știri), Antena 3 (13 știri), TVR 1, Pro TV, Antena 1 (câte 12 știri).

“Subiectul” Dinu Patriciu a fost abordat în 73 de știri, dintre care 13 la Realitatea TV, 12 la B1 TV, 11 la TVR 1 și 10 știri la Antena 3.

Cazul George Copos a fost abordat în 57 de știri: 12 la Realitatea TV, 11 la TVR 1, 7 la Prima TV.

Dan Ioan Popescu a fost “prezent” în 49 de știri, dintre care 9 la B1 TV și câte 8 la TVR 1 și Realitatea TV.

***

Realitatea TV a prezentat cele mai multe știri cu subiecte legate de corupția politicianilor (57). Adrian Năstase ocupă prima poziție (19 “apariții”), fiind urmat de Dinu Patriciu (13), George Copos (12) și Dan Ioan Popescu (8).

TVR 1: 45 de știri, dintre care: 12 despre Adrian Năstase, câte 11 despre Patriciu și Copos și 8 despre Dan Ioan Popescu.

B1 TV: 45 de știri repartizate astfel: 16 – Adrian Năstase, 12 – Dinu Patriciu, 9 – Dan Ioan Popescu.

Antena 3: Dintr-un total de 38 de știri, 13 l-au avut pe Năstase ca subiect, 10 pe Patriciu, 6 pe Dan Ioan Popescu, iar 5 pe Copos.

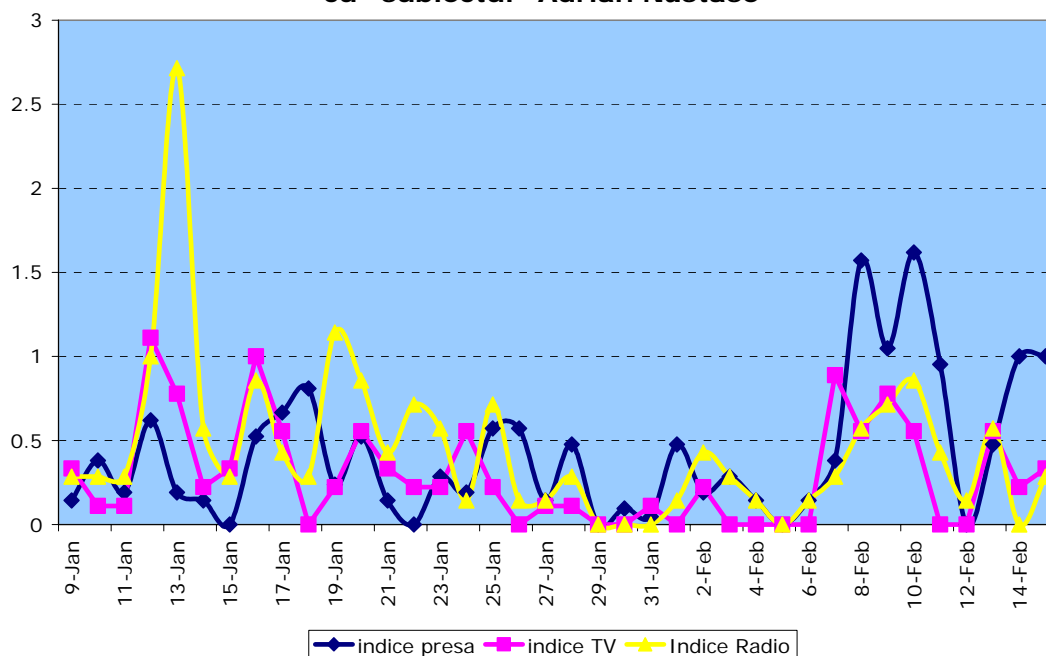
***

STUDIU DE CAZ - Adrian Năstase

Studiile asupra modului de transmitere a informației indică potențări reciproce ale informațiilor oferite din cele trei surse. Televiziunile sunt avantajate de posibilitatea de reacție mult mai rapidă, comparativ cu presa scrisă sau cu radiourile. Se observă că subiectele prezentate de televiziuni sunt preluate și amplificate de presa scrisă, care are avantajul spațiului editorial mai generos, comparativ cu durata limitată a jurnalelor radio sau TV. Luând în considerare o limită metodologică ale studiului de față (concentrarea doar pe jurnalele de știri ale posturilor de televiziune și radiourilor și ignorarea emisiunilor de analiză), putem totuși susține afirmația conform căreia conținutul informativ organelor mass-media s-a completat reciproc, conducând la întărirea imaginilor publice despre anumite peronalități.

În cele ce urmează vom face scurte considerații pe marginea integrării în mass-media (în funcție de suportul de transmitere a informațiilor) a știrilor referitoare la principalul subiect de scandal „politico-juridic” din perioada 9 ianuarie – 15 februarie 2006, respectiv Adrian Năstase.

Evoluția mediatizării scandalurilor
cu "subiectul" Adrian Năstase

În graficul de mai sus am folosit mediile zilnice ale articolelor/subiectelor apărute în funcție de tipul de mediu de informație. Astfel, „indicele presă” se referă la numărul mediu de articole apărute într-o zi într-un cotidian, articole care abordează

subiecte diferite legate de scandalurile politico-juridice în care a fost implicat Adrian Năstase. Indicii TV și Radio au fost calculați similar.

Mod de interpretare: Indiciile 2, spre exemplu, indica faptul că în medie, în ziua X, au apărut 2 subiecte diferite despre Adrian Năstase într-un singur ziar / post de radio / post de televiziune.

După cum am subliniat în secțiunile anterioare, există două momente de maxim informațional în ceea ce îl privește pe Năstase. Ele coincid cu declanșarea celor două scandaluri majore în care acesta a fost implicat („Mătușa Tamara” și „Blocul din Zambaccian”). În majoritatea timpului scurs în perioada analizată Năstase a fost subiectul unui singur scandal de presă (mediile sub 1 indicând că nu toate organele de presă au tratat subiectul central care îl viza pe Năstase). Constatăm totuși salturile informaționale spectaculoase în cazul radiourilor și ale televiziunilor. Astfel, pe 13 ianuarie, în cadrul emisiunilor de știri radiodifuzate, Adrian Năstase pare a fi prezent în 2-3 contexte „juridico-politice” diferite. Este posibil ca acest fenomen să se datoreze reactivării unor subiecte mai vechi cu privire la fostul premier, sau comentarii cu privire la implicațiile în planuri diferite ale scandalului Mătușa.

În cel de-al doilea moment de maxim, constatăm că televiziunile au abordat 1-2 subiecte legate de Năstase. Cel mai probabil este că, pe lângă „știrea” învinuirii lui Năstase în dosarul Zambaccian, să fi fost reactivat scandalul referitor la Mătușa Tamara.

Împlicarea în plan imagologic al acestei suprapunerii de subiecte este cunoscută deja, respectiv „lipirea” celor două scandaluri, care s-au potențat reciproc. Chiar dacă în plan juridic nu există o legătură directă între cele două cazuri, impresia generală a fost tocmai aceea de reacție rapidă a justiției la sesizarea presei.

ÎN LOC DE CONCLUZIE

Impresia generală pe care ne-a lăsat-o analiza asupra modului de mediatizare a subiectelor „politico-juridice” a fost aceea că aceasta s-a desfășurat disproporționat, prin prezentarea diferențiată, un accent special fiind acordat cazurilor referitoare la zona politică a PSD și a liderilor acestuia (acest partid fiind, anterior, cel mai puternic atacat de corupție dintre toate formațiunile politice actuale). De altfel, chiar dacă impresia a fost generală în rândul opiniei publice, nu am identificat până acum nicio evaluare publică în care să se susțină clar această ipoteză. Fără a putea face afirmații referitoare la cauzele care au stat la baza acestui fenomen, putem în schimb să consemnăm, *post-factum*, care sunt efectele publice ale sale.

Campania anticorupție declanșată la începutul anului a fost puternic susținută în mass-media autohtone. Având în vedere doar efectele imagologice și politice, constatăm că, din punct de vedere juridic, cazurile incluse în analiză sunt mult mai complicate și sunt departe de a fi clarificate. Dincolo de semnalele puternice lansate de justiție, care dă senzația că începe să se redreseze imagologic, credem că este nevoie de o disjungere între cele două planuri (politic și juridic) pentru a ca sistemul instituțional românesc să dea semne de îmbunătățire a funcționalității sale. Principalul pericol care reiese din tratarea cu măsuri inegale ale îndoielilor juridice privitoare la personaje din diferite partide, este acela al re-etichetării justiției ca fiind subordonată politicului (îndeobște celor de la putere). Iar acest fapt ar duce inclusiv la compromiterea lucrurilor bune făcute la nivelul justiției. Atenție, nu ne referim la presă ca autor al acestei posibile compromiteri, ci chiar la instituțiile din justiție, cele care sunt datoare să adopte un comportament similar în legătură cu toate subiectele care li se semnalizează în presă. Conținutul acestei reacții (începerea sau neînceperea urmăririi penale) este, evident, la latitudinea justiției.

***

Pentru a confirma sau infirma impresia generală lăsată de analizele separate pe presa scrisă, radio și televiziuni, respectiv aceea că PSD a ocupat locul central al interesului mass-media prin scandaluri de corupție, vom realiza în continuare o unificare a rezultatelor în cele trei cazuri.

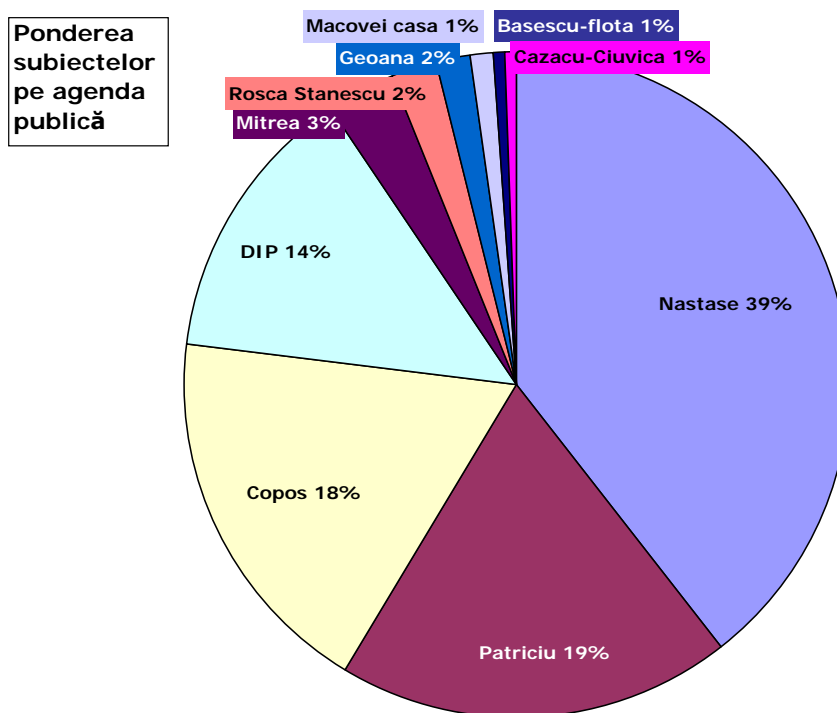
Această tratare holistă implică și anumite limite metodologice.

Este vorba în special despre volumul diferit de informații oferite de cele trei surse, dar și de faptul că unele subiecte nu au fost tratate deloc în unele medii de informare.

În primul caz, este evident că volumul foarte mare de informații oferit de presa scrisă influențează decisiv configurația finală a proporțiilor în

care au fost tratate subiectele. Pentru a calibra acest instrument am realizat o „normalizare” a scorurilor obținute pentru fiecare subiect, prin realizarea unor medii. Este vorba despre numărul mediu de articole pe un subiect tratate de ziare, radio și TV în perioada supusă analizei.

Lipsa tratării unor subiecte în cadrul unora dintre mediile de informare nu a creat distorsiuni majore în prezentarea finală a ponderii cu care aceste subiecte au fost prezente pe agenda publică.

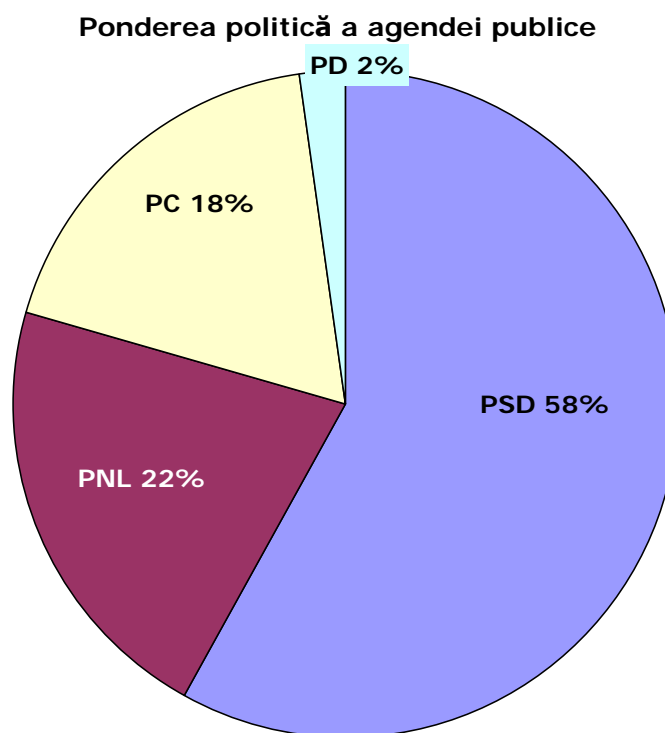
Imaginea de ansablu asupra agendei publice confirmă ipoteza de mai sus conform căreia principalele subiecte de scandal prezentate de mass-media au fost cele legate de Adrian Năstase, Dinu Patriciu, Geoge Copos și Dan Ioan Popescu.

Mai mult, dacă realizăm o recombinaire din punct de vedere al apartenenței politice a persoanelor aflate în atenția presei vom constata un dezechilibru major de raportare politică echidistantă în politicile editoriale ale mass-mediei.

O altă perspectivă oferită de această abordare (aceea a calculării mediilor articolelor/știrilor referitoare la un subiect în funcție de suportul fizic al informației) ne dă posibilitatea unui calcul suplimentar: „media mediilor”. Astfel, am ajuns la o ierarhie similară, dar care dă informații suplimentare. Subiectul Adrian Năstase a fost tratat, în medie, de 15 ori de către un singur organ de presă, în

perioada analizată, indiferent de suportul informației (scrisă, audio sau audio-vizuală). Dinu Patriciu a fost subiectul a 7,3 articole/instituție media, George Copos – 6,9, Dan Ioan Popescu – 5, Miron Mitrea – 1,2.

Astfel, după cum reiese și din graficul de mai jos, PSD (prin cazurile Năstase, Dan Ioan Popescu, Miron Mitrea și Mircea Geoană) a ocupat de departe prima poziție în topul partidelor cu membri implicați în scandaluri „politico-juridice”. Pe locul doi în această ierarhie se situează PNL (Patriciu și Roșca Stănescu – datorită asocierii la nivel de imagine dintre cei doi), urmat de PC (Copos). Restul cazurilor, chiar dacă nu reprezintă direct acțiuni care afectează imaginea PD, pot fi contabilizate la acest partid datorită asocierilor existente între personalitățile vizate (Macovei, Cazacu, Băsescu). Se poate observa foarte clar perpetuarea în mass-media a imaginii de „partid imaculat din punct de vedere juridic” pentru formațiunea condusă de Emil Boc, ca efect al absenței consecințelor politico-juridice în legătură cu dezvăluirile din presă.

Absența consecințelor politice este explicabilă, câtă vreme instituțiile statului nu au preluat semnalările presei și nu le-au transformat în subiect de anchetă. Absența consecințelor juridice nu este însă la fel de explicabilă, deoarece ultimele luni au instituit un nou mod de comportament pentru instituțiile justiției. Acestea, ca efect al

democratizării și reformei, au acționat de foarte multe ori prompt, preluând sesizări ale presei și transformându-le în obiect de anchetă. Rezultatul anchetelor implică fie o imunizare (prin verdicte care să constate absența dovezilor care să justifice acuzațiile), fie o trimitere în judecată (prin transformarea sesizărilor jurnalistice în rechizitorii profesioniste). În cazul acuzațiilor referitoare la PD, spre exemplu, au lipsit reacțiile, creând impresia că nu există voință politică la nivelul justiției pentru a trata aceste subiecte ca teme de lucru. Atitudine care, dacă va fi confirmată, va ridica un semn de întrebare cu privire la obiectivitatea instituțiilor din justiție.

***

Acest studiu relevă relaționări în spațiul media care pot stimula cercetări mai aprofundate. Institutul PRO va începe, în perioada următoare, o serie de studii cu privire la modul în care canale diferite de transmitere a informațiilor publice contribuie la formarea agendei publice. Relaționarea din interiorul mass-media este relevantă, deoarece oferă explicații inclusiv pentru modul în care mass-media influențează, ulterior, alte agende: ale guvernului, ale partidelor politice, ale cetățenilor.